

İNSANIN DEĞERİ VE SEVGİ

Prof. Dr. İbrahim Ağâh ÇUBUKÇU

İnsan her şeyden önce bedensel varlığını sürdürmek ister. Bunun için yer, içer ve çeşitli biçimde uğraşır.

İnsan çevresine egemen olmak da ister. Tasarılar peşinde koşar, doğayı yenmeğe çalışır ve kendi değerini ortaya koymak için çaba harcar.

Bu uğraş ve çabalar arasında çoğu kez kim olduğumuzu kendi kendimize sormayı unuturuz. Çünkü çağımızda insan, ya teknolojinin dönen çarkına kendini kaptırmıştır, ya da normal gereksinmesini sağlayamadığı için tedirgindir. Her iki halde de insan ruhsal doyumsuzluk içindedir. İnsanın evrendeki yerini saptamadan ve onun değerini bilinçlere yerleştirmeden ruhsal doyuma ulaşmanın olanağı da yoktur.

İnsan öteki yaratıklardan ayrımlı olarak seven bir varlıktır. Seven bir varlık olarak insan "ben kimim" sorusunu kendi kendine sorduğu derecede başkalarının değerini daha iyi saptar. Düşünürler öteden beri "nereden geldik, nereye gidiyoruz? Varlığın aslı nedir? Gerçek nasıl öğrenilir?" gibi sorulara yanıt aramışlardır. Bu soruları çeşitli biçimlerde yanıtlayanlar olmuştur. Ancak hepimizin birleşeceği bir gerçek vardır. O da insanın varlığıdır. İnsan düşünen, karar veren, akıl sahibi bir varlıktır. "Ben neyim" sorusunu kendine soran herkes, insan olduğunu bilir ve bilincinin farkına varır. O halde her insan bilinç ve akıl sahibi varlık olarak üstün niteliklerle bezenmiştir. Böylece her insan karşımıza sevilmeğe ve sayılmağa değer birer varlık olarak çıkarıyor. İnsan kendini aşmağa çalıştıkça başkalarının önemini daha iyi değerlendirir ve kendi amacına daha uygun davranmış olur. Kendini aşmağa çalışan kimse bencil duygularına öncelik vermeyen ve insanları seven kişidir. Kendini aşmanın en yüksek derecesi sevgi ile dolu olmaktır.

Kimi insan vasıta değerler, kimisi de yüksek değerler tarafından yönetilir. Vasıta değerler tarafından yönetilen eylemlerde insanı işin sonucu belirler. Böyle bir durumda insan tutkularına çabuk yenilir. Kin, öfke, çekememezlik kişinin benliğini sarar. Böyle bir insan, türdeşlerini amaç değil, araç olarak görür. Bencil duygularını doymak için çırpınır. Ancak bunu

da hiç bir zaman başaramaz. Çünkü vasıta değerler alanında kişinin amacı çıkar sağlamaktır. Çıkar insanı peşinden koşturur ve hiç bir zaman ruhsal doyum vermez. Daha çok kazanma tutkusu insanı dönen makinenin çarkına çevirir. Vasıta değerler alanında kıskançlık, bencillik, başkalarına tepeden bakma, haksız kazanç sağlama isteği belirgin haldedir. Bu durumda insan sevgisi de gönülde yer etmemiştir.

Yüksek değerler tarafından yönetilen eylemlerde ise insanı işin kendisi belirler. Başka bir deyimle böyle değerlerin yönettiği eylemlerde amaç insandır. İnsana yön veren öge, sevgi, saygı, barış, adalet dostluk ve acıma gibi değerlerdir. Bu aşamaya ulaşan insan için çıkar söz konusu değildir. Amaç insanlığın mutluluğudur. Mutlu olmak ve insanları mutlu etmek isteyen kimse, işine sevgiyle sarılır. Birlikte çalışmak ve birlikte oluşmak, insana ruhsal doyum verir. Böyle bir kimsenin davranışlarında bencil duygular önde olmaz. Aksine bencil ve özgeci duygular arasında denge kurulur. Esasen sevebilmek için bencil duyguları yenmesini bilmek gereklidir.

Kuşkusuz seven insanın kimi özellikleri vardır:

Bir kez, seven insan, iyi niyet sahibidir. Yaptığı işlerde vicdanının sesini dinler. Kendi tutkularına göre değil, toplumun yararına göre işe girer. İnsanların mutluluğunu ve barışı amaç edinir.

Seven insan, irade özgürlüğüne de sahiptir. Bağımlılık ve tutsaklık insanı düş kırıklığına uğratar. Oysaki özgür iradeyle yapılan davranışlar sağduyunun eseridir. Bu gibi davranışlar karşılık beklenmeden yapılır. Karşılık beklenerek yapılan iyilikler çıkara bağlı olduğu için alışı veriş gibidir. Aklın istemine uygun davranışlar ise işin kendisi için, başka bir deyimle karşılıksız olarak insanların iyiliği ve esenliği amacıyla yapılır. Esasen insan, özgür davranma yeteneğine sahip olduğu için sorumludur. Öteki canlılarda ise bu yetenek yoktur.

Demek ki insan içgüdüden farklı niteliklerle donatılmıştır. O halde insan yaşam boyunca neyi yapıp neyi yapmayacağını iyi saptamalıdır. Seven insan ölmeyeceği önce arkasında hoş bir ses de

bırakmak ister. Bu sesin yolu da insanları sevmekten geçer.

Kuşkusuz sevginin insanı ilgilendiren çeşitli türleri vardır. Bunları karşı cins için sevgi, ailede

sevgi, Tanrı sevgisi, sanat sevgisi, yurt sevgisi, doğa sevgisi ve bilim sevgisi diye sıralayabiliriz.

İlkin karşı cins için duyulan sevgiden söz edelim: İnsan kendi kuşağının devamını ister.

Bunun için de mutlu bir yuva kurmayı diler. Yuvada mutluluk, iki eşin ruhsal açıdan uyumları oranında artar. Yuvada özverili davranışlar, çocukların ruhsal sağlığını olumlu yönde etkiler.

Kuşkusuz aile mutluluğunda ana-babanın çocuklar için duyduğu sevginin önemli yeri vardır. Çocuk bu sevginin varlığını duydukça kendine güvenir. Güven ise başarının anahtarlarındandır. Elbette çocukların da kendileri için her türlü özveride bulunan ana ve babalarını sevip saymaları gerekir.

Tanrı sevgisinin de bizim kültürümüzde geniş yeri vardır. Yüce Allah'a gönül bağlayan bir çok

düşünürümüz, onun yarattığı insanları da sevmiştir. Atalarımızın bugünkü topraklarımız üzerinde yaşarken kaynaşmalarında, düşünürlerimizin büyük payı vardır. Hacı Bektaş Veli, Mevlânâ ve Yunus Emre gibi düşünürler, ırk ve mezhep ayrımı yapmaksızın bütün insanlara kardeş gözüyle bakmışlardır. Hatta kendi dinlerinden olmayanlara da şefkat ve hoşgörü kucağını açmışlardır. Hacı Bektaş Veli, insanlara erdemine göre değer vermiştir. Eline, diline ve beline sahip olanların iyi yolda yürümüş olacaklarını belirtmiştir. Mevlânâ "eğer kâfirsen, ateşe tapıyorsan ya da puta tapıyorsan yine gel" demiştir. Yunus Emre :

*Gelin tanışık edelim
İşin kolayın tatalım
Sevelim sevelelim
Dünya kimseye kalmaz.*

diye seslenmiştir.

Sevgi türleri içinde sanat sevgisinin de özel bir yeri vardır. Sevginin gönüllerde yerleşmesinde sanattan yararlanılabilir. Sanat, toplumun ortak

duygularını ve heyecanlarını dile getirir. Bireyle toplumun kaynaşmasını sağlar. İnsanın beceri ve ustalığını ortaya koymasına olanak verir. İçini ve gönlündeki birikimi döken insan rahatlar. Sanat törelerin ve tutkuların sertliğini de yumuşatır. Ruhunu alışılmış olanın ötesine götürür. İnsanı soylu kararlar almağa yöner. İnsan hayatını, daha geniş ve daha evrensel bir anlam katarak derinleştirir. Sanat sayesinde insan bireysel yalnızlıktan kurtulur ve toplumun yararına olan davranışlara yönelir. Sanata yönelen insan iç âleminde özgür, güvenli ve yapıcı olur. Sanat, çıkar sağlamayan haz uyandırarak özgeci duyguların gelişmesini sağlar. Böylece birey, olumlu

ve yapıcı davranışları yeğler. Uyum ve barıştan yana olur.

Yurt sevgisi her yurttaşı yakından ilgilendirir. Yurt ortak anıların, ortak tarihin ve ortak acıların yaşandığı yerdir. Yurdumuzun sınırlarını çizmek için atalarımız felâketlere omuz omuza göğüs germişlerdir. Aynı zamanda yurt ortak amaçların tasarlandığı yerdir. Elbette yurt sevilir ve savunulur. Yurdunu sevense yurttaşlarını da sevmelidir. Kaldı ki bizim ulusumuz ortak mânevi değerlerin de sahibidir.

İnsan hayatında doğa sevgisinin de önemli bir yeri vardır. Doğa gerçekten büyük bir sanat eserine benzer. Mevsimler düzenli gelir. Gece ile

gündüz belli evrensel yaşaya göre oluşur. Ateş, hava, toprak ve su insan hayatına uygundur. Denizlerde türlü türlü hayvanlar yaşar. Kara parçalarının her birinde ayrı bir güzellik vardır. Ormanların yeşilliğine doyum olmaz. Kuşların havada uçuşu, ötüşü ve rüzgârın esişi doğamıza başka bir güzellik katar. Doğadaki düzenli işleyişi ve uyumu gören insanlar, hayatlarına bir anlam vermişlerdir. Doğadaki düzen ve yaşa insanları uyuma hazırlamak için bir örnektir. Bu nedenle çocuklarımıza orman sevgisini, hayvan sevgisini ve deniz sevgisini aşılamağa çalışmamız, onların başarılarını etkiler. Doğayı korumak, hem bedenimiz, hem de ruhsal varlığımız için çok önemlidir.

İnsan hayatında bilim sevgisinin de yeri büyüktür. Bilim uğruna nice insan, rahatını, uykusunu ve sağlığını vermiştir. Bilim tutkusu, bir yandan çalışanın ruhsal doyumuna, öte yandan toplumun gelişmesine yardım eder. Çağımızda insanlığın teknik alanda başarıları hep bilim sevgisinin ürünüdür. Ne var ki teknikte ilerlemeğe ve çağdaş olmaya devam ederken, insanın mânevi alanını da unutmamak gerekir. İnsan tekniğin ve makinenin tutsağı değil, teknik

ve makine insanın buyruğunda olmalıdır.

Görülüyor ki sevgi türleri insanlık için çok yararlıdır. Çünkü sevgi bizi uyuma, birliğe ve ruh dinginliğine götürür. Yüksek değerler alanında kalmamızı sağlar. Güven ve barışa yardımcı olur.

Elbette her bireyin vicdanında toplum için sorumluluk duyması, sevginin gönüllerde yerleşmesini kolaylaştırır.

Ekonomik koşulların yeterliliği ve dengeli gelir dağılımı da sevginin yeşermesini geniş ölçüde kolaylaştırır.

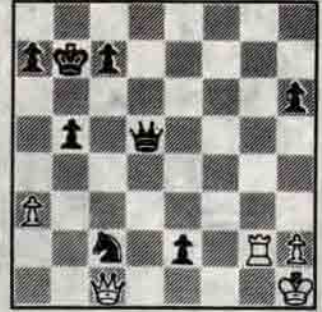
İnsanın görevinde nesnel davranması da sevginin yayılmasına yardımcı olur. Başka bir deyimle görevlerimizde kendi tutku ve eğilimlerimize yenilmeden karar verebilirsek gönülleri daha çabuk kazanırız. Barışa ve birliğe de yardımcı oluruz.

Sevgi yayıldıkça kuşkunun yerini güven, kıskançlığın yerini özveri, çekememezliğin yerini yardımlaşma, kinin yerini de barış alır.

O halde yurdumuzu, insanlarımızı ve çocuklarımızı sevelim. Her insanın bir değer olduğunu unutmayalım. Saygı gösterelim ki sayılalım. Sevelim ki sevelelim.

Satranç Dünyasından Haberler :

ZEKÂ YAŞA BAKMAZ, 14 YAŞINDAKİ BİR SATRANÇCI BÜYÜK USTAYI YENDİ

Dünyanın her yerinden satrançta gençlerin kazandığı oyunların haberleri geliyor. Olanaklarımızın elverdiği ölçüde bunları satrançseverlere sunmak istiyoruz. İngiltere'den 14 yaşındaki Nigel SHORT'un başarı haberleri geldi. Büyükkusta ünlü Miles'i hem de siyah taşlarla yendiği oyunu taze taze veriyoruz :

Beyazlar : Miles, Siyahlar : Short.

1. d4 e6 2. e4 d5 3. Ac3 Fb4 4. ed5 ed5 5. Fd3 Ac6 6. a3 Fc3 7. bc3 Af6 8. Fg5 Ve7 9. Ae2 Fd7 10. 0-0 h6 11. Ff4 0-0-0 12. c4 Fe6 13. c5 g5 14. Fd2 Ae4 15. Kb1 f5 16. f3 Ad2 17. Vd2 f4 18. Fb5 Fd7 19. Kfe1 Vf6 20. Vc3 Kde8 21. Vb3 Ke3 22. Fd3 Ad8 23. c4 Ff5 24. Ff5 Vf5 25. Va2 Khe8 26. Kb2 g4 27. Kf1 gf3 28. gf3 Kg8 29. Şh1 Vh3 30. Kf2 Kf3 31. Ag1 Ke3 32. Kg2 Ve6 33. Kg8 Vg8 34. cd5 f3 35. d6 Vg5 36. d7 Şd7 37. Vb1 Ae6 38. Vh7 Şc6 39. Vf7 Ad4 40. Vc5 41. Va4 b5 42. Vd1 Vd5 43. Kf2 Ke2 44. Vc1 Şb7 45. Ae2 fe2 46. Kg2 Ac2 (0-1).